

МИТО В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Н. А. Ярута

здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня 4 курсу спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування», навчально-науковий інститут економіки та менеджменту Науковий керівник – к.е.н., доцент А. А. Подлевський

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

У статті досліджено теоретичні та практичні аспекти мита як непрямого податку, роль та головні функції. Розглянуто питання, як митні органи впливають на забезпечення економіки сталого розвитку.

Ключові слова: мито, сталий розвиток, митні органи, митна політика.

The article examines the theoretical and practical aspects of customs duty as an indirect tax, its role and main functions. The issue of how customs authorities influence the provision of sustainable economic development is considered.

Keywords: customs duty, sustainable development, customs authorities, customs policy.

На сучасному етапі розвитку економіки актуальним є формування національної політики, спрямованої на економічне піднесення держави та досягнення економіки сталого розвитку. У зв'язку з цим питання щодо необхідності підвищення ефективності митної політики країни набуває першочергового значення.

Метою статті є визначення теоретичних та практичних аспектів поняття мита, дослідження діяльності митних органів та їх вплив на політику сталого розвитку.

Відповідно до встановленої мети авторам було розглянуто яким чином мито та митні органи мають вплив на забезпечення економіки сталого розвитку.

Мито на сучасному етапі відіграє важливу роль в забезпеченні державної економіки та регулюванні зовнішньоекономічних відносин. Основні функції митних платежів полягають у наповненні державного бюджету, захисті вітчизняних виробників та контролі за пересуванням товарів через митний кордон. Мито, виконуючи свої функції, дає можливість стимулювати імпорт або навпаки обмежити, що стосується й експорту. Відповідно до п. 1 ст. 271 Митного кодексу України визначено, що мито – це загальнодержавний податок, встановлений Податковим кодексом України, який нараховується та сплачується відповідно до Податкового кодексу, Митного кодексу, законів України та міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України [3]. Отже, мито – це вид податку, який стягується з товарів, що імпортуються або експортуються з країни.

Ставки митних зборів в Україні різняться залежно від типу товарів, що імпортуються, та їх вартості. На території України застосовуються ввізне, вивізне, сезонне та особливі види мита, що включають спеціальне, антидемпінгове, компенсаційне, додатковий імпорتنний збір (рис. 1). Розглянемо детальніше останні з них. Спеціальне мито – збір, який стягується з товарів з певних країн, у таких кількостях або на таких умовах, які завдають чи загрожують завдати шкоди вітчизняним виробникам подібних або безпосередньо конкуруючих товарів. Антидемпінгове мито – це збір, який стягується з імпортованих товарів, які продаються на

вітчизняному ринку за ціною, яка нижча від їх справедливої ринкової вартості, що може завдати шкоди місцевим виробникам. Антидемпінгове мито встановлюється з метою запобігання демпінгу (продажу товарів за ціною, яка нижча від вартості їх виробництва) та захисту інтересів місцевих виробників. Компенсаційне мито – це збір, який стягується з імпортованих товарів з країн, де існує державна підтримка експорту цих товарів (наприклад, пільги, субсидії тощо). Цей збір сплачується з метою компенсування шкоди, завданої місцевим виробникам внаслідок конкуренції з імпортованими товарами, що отримали державну підтримку. Додатковий імпортний збір – це збір, який стягується з імпортованих товарів з метою збору додаткових коштів до бюджету держави або з метою зниження імпорту конкретних товарів, що може спричинити негативний вплив на вітчизняних виробників [5].

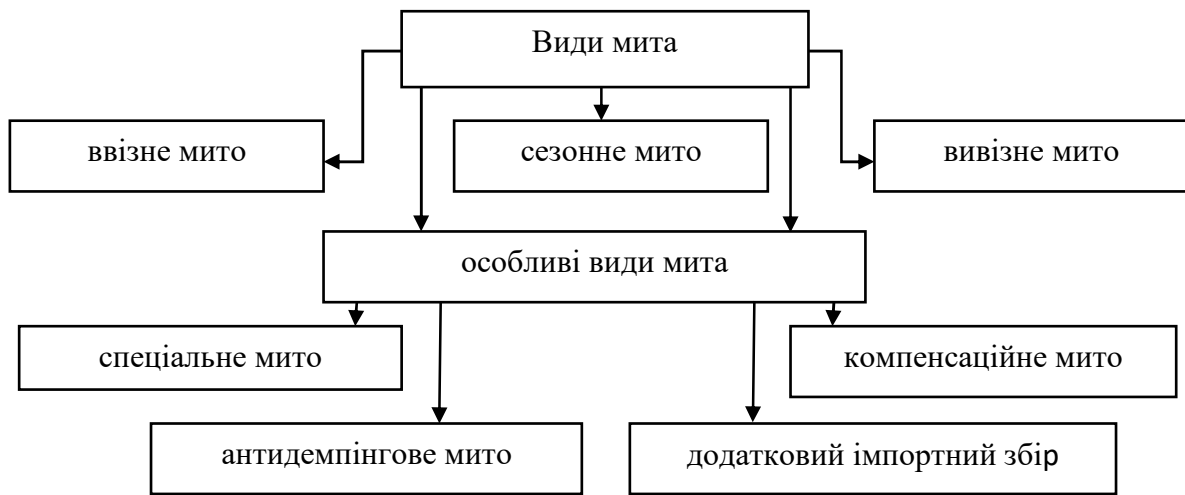

Рисунок. Види мита на території України відповідно до МКУ
Джерело: складено автором на основі [3]

Головні функції, що забезпечує мито: фіскальна та безпекова. Фіскальна функція митних органів полягає у наповненні національного та, в окремих випадках, регіональних бюджетів податками та зборами, які сплачуються при переміщенні товарів, транспортних засобів через митний кордон України. В Україні митні платежі включають мито, акцизний податок та податок на додану вартість [3]. Безпекова функція митниці має на меті недопущення переміщення через митний кордон заборонених або обмежених для переміщення товарів з метою забезпечення в межах повноважень митних органів заходів із захисту національної безпеки, життя і здоров'я людей, тварин, рослин, довкілля, інтересів споживачів. Саме співвідношення виконання цих функцій є визначальним при прийнятті рішень щодо основних пріоритетів роботи, організаційної структури і т.д. В Україні на сьогоднішній день спостерігається суттєве переважання фіскальної функції митних органів над безпековою. Що є логічним, виходячи з того, яку дохідну частину бюджету адмініструє митниця. Варто зазначити, що така ситуація є звичайною практикою в країнах, які розвиваються, та в яких слабка система податкового контролю. Водночас у більшості розвинених країн пріоритетною функцією все ж є безпекова, а частка митних платежів у національний бюджет не перевищує 10%. За таких митниця може сконцентрувати свою увагу на недопущенні незаконного переміщення через митний кордон зброї, наркотиків, вибухівки і т.д., що є вкрай актуальним на сьогоднішній день для України питанням [1].

Розглядаючи питання мита в контексті забезпечення сталого розвитку, не можна оминати важливість митної служби та її вплив [6]. Всесвітня митна організація – це єдина

міжнародна міжурядова організація, що займається митними справами, яка об'єднує понад 180 країн і організацій, головне завдання якої полягає у підтримці членів у їхніх зусиллях полегшити та спростити митні процедури забезпечення ефективного контролю міжнародних ланцюгів поставок товарів. Гасло під яким працює Всесвітня митна організація: «Об'єднання митниці заради безпечнішого та процвітаючого світу. Кордони розділяють, митниця з'єднує» – ідея, що впливає із концепції сталого розвитку. Кожного року Секретаріат Всесвітньої митної організації обирає тему, актуальну для міжнародної митної спільноти та її партнерів. Гасло, що було обране на 2020 рік, звучить так: «Митниця сприяє стійкості для людей, процвітання та планети». На період до 2030 року порядок денний сталого розвитку Організації Об'єднаних Націй визнає міжнародну торгівлю рушієм економічного зростання та зменшення бідності, а також важливим засобом досягнення 17 цілей сталого розвитку (ЦСР) [4]. Митна служба, яка є основним органом, що забезпечує дотримання правил транскордонної торгівлі, може гарантувати, що міжнародна торгівля сприяє прискоренню прогресу в досягненні цих цілей [9].

Який же вплив має мито в контексті забезпечення сталого розвитку? По-перше, справедливий збір доходів і боротьба з комерційним шахрайством і незаконними фінансовими потоками підтримують скорочення бідності та програми охорони здоров'я та соціальні програми, гарантуючи, що національні уряди не будуть позбавлені критичних доходів, необхідних для фінансування громадської інфраструктури та послуг [7]. Це також сприяє зменшенню недобросовісної конкуренції та створенню прозорих і передбачуваних умов для торгівлі, водночас сприяючи законному бізнесу, який, у свою чергу, сприятиме економічному зростанню та створенню нових робочих місць [5].

По-друге, ефективне дотримання екологічних норм захищає людей, планету та всіх її мешканців і є ключовим фактором процвітання. Екологічна злочинність є загрозою для сталого розвитку. Браконьєрство, торгівля дикими тваринами та незаконна вирубка лісу, рибальство, видобуток корисних копалин і торгівля відходами загрожують міжнародній безпеці, а також економічному зростанню та розвитку [8].

По-третє, запровадження ефективних процедур і процесів на кордонах може стимулювати зростання та процвітання, а також зменшити вплив торгових операцій на навколишнє середовище. Незважаючи на те, що спосіб виробництва товарів часто має більший вплив на викиди вуглецю, ніж їх транспортування, рух товарів має наслідки для навколишнього середовища, масштаб яких значною мірою залежить від ефективності всіх учасників ланцюга постачання [9].

Митні органи повинні застосовувати безпечні для навколишнього середовища методи під час утилізації конфіскованих товарів, особливо тих, що містять токсичні елементи, оскільки це може бути дорогим і технічно складним процесом, що вимагає доступу до спеціалізованих установ і відповідного досвіду [10].

Отже, на сучасному етапі економічного розвитку мито відіграє все більшу роль, оскільки у розвинених країнах мито використовуються не тільки як засіб наповнення державного бюджету, а й є ефективним інструментом регулювання економіки країни та митної політики в системі міжнародної торгівлі. Концепція сталого розвитку на сьогодні є однією з найважливіших виклики не тільки для людства, а й для різних організацій, таких як митних органів. На глобальному рівні політика сталого розвитку пов'язана з торгівлею з діяльністю Організації Об'єднаних Націй (ООН) та організацій, що входять до складу системи ООН, насамперед ті, які пов'язані з міжнародною торгівлею товарами: Світова організація торгівлі (СОТ) і Всесвітня митна організація (ВТО). Дослідження показало, що митна діяльність не є винятком, та має визначальний вплив на економіку сталого розвитку. Для поліпшення митного регулювання в Україні використовуються різні інструменти: насамперед це спрощення митних процедур та впровадження електронних сервісів, які

дозволяють зменшити час та витрати на митне оформлення. Також розвивається митний контроль за транспортними засобами та товарними потоками з метою запобігання контрабанді та нелегальному переміщенню товарів через митний кордон.

1. Дорофеева Л. М. Європейський вектор розвитку української митниці : монографія. Дніпро : УМСФ, 2019. 448 с.
2. Литвинова Є. Досвід митно-тарифного механізму ЄС в умовах сталого розвитку. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Сер. Економічні науки.* 2021. Вип. 2(88). URL: <http://www.snaujournal.com.ua/index.php/journal/article/view/226/137> (дата звернення: 03.02.2024).
3. Митний кодекс України від 13 березня 2012 р. (зі змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України.* № 44–48. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> (дата звернення: 21.03.2023).
4. Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року: резолюція, прийнята в межах 70-ї сесії Генеральної Асамблеї 25 вересня 2015 року. URL: https://www.ua.undp.org/content/dam/ukraine/docs/SDGreports/Agenda2030_UA.pdf (дата звернення: 21.03.2023).
5. Посібник для досягнення цілей сталого розвитку у сфері бізнесу. URL: https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/democratic_governance/SDG-compass-for-business-action-on-the-SDGs.html (дата звернення: 03.02.2024).
6. Сталий розвиток територій: виклики та можливості : монографія / О. Ю. Бобровська, Т. А. Крушельницька, Л. Л. Прокопенко та ін. ; за заг. ред. О. Ю. Бобровської. МТÜ, Таллінн, Естонія, 2021. 234 с.
7. *Фінансові інструменти сталого розвитку економіки* : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, 14 квітня 2021 р. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2021. 376 с.
8. Kunio Mikuriya. Customs fostering Sustainability for People, Prosperity and the Planet: A few words about the theme of the year. *WCO.* 2021. URL: <https://mag.wcoomd.org/magazine/wco-news-91-february-2020/customs-fostering-sustainability-for-people-prosperity-and-the-planet-a-few-words-about-the-theme-of-the-year/> (дата звернення: 21.03.2023).
9. Customs fostering sustainability for people, prosperity and the planet, 2021. URL: https://cites.org/sites/default/files/EN_%20SDG%20Heritage%20publication_V6_signed.pdf (дата звернення: 21.03.2023).
10. Wiesław Czyżowicz, Ewa Gwardzińska. Sustainable Development in the Customs Policy and Law. *Przegląd Prawno-Ekonomiczny.* 2021. № 3. URL: file:///D:/Downloads/Sustainable_Development_in_the_Cust.pdf (дата звернення: 21.03.2023).